

intussen in België

Beeldhouwkunst *met* Brancusi en topantiek *op* BRAFA

Brussel viert twee verjaardagen dit najaar. Het prestigieuze kunstenfestival Europalia brengt een feestelijke editie voor haar vijftigste verjaardag en de bekende beurs BRAFA blaast niet minder dan 65 kaarsjes uit.

TEKST: PETER WOUTERS

Sinds 1969 organiseert de Stichting Europalia een multidisciplinair festival rond één specifiek land. In het begin koos men stelselmatig voor nieuwe landen die aansloten bij Europa maar later kwamen ook opkomende economische grootmachten zoals Indië en Rusland aan bod. De naam is een versmelting van Europa en Opalia, wat 'overvloed van de oogst' betekent en dat weerspiegelt in het uitvoerige programma. Dit jaar is de beurt aan Roemenië en naast muziekoptredens, theater en literatuur is er meestal één grote expo als publiekstrekker in Bozar in Brussel. Deze is dit najaar gewijd aan Constantin Brancusi (Hobita 1876 - Parijs 1957), een van de pioniers van de moderne beeldhouwkunst. 'Brancusi. Sublimation of Form' illustreert de poging van de kunstenaar om de essentie van de wereld te vatten, door pure vormen te ontwikkelen die generaties kunstenaars na hem zullen beïnvloeden.

De tentoonstelling begint met een korte biografie van Brancusi. Hij werd geboren op het Roemeense platteland, ging naar de School voor Kunst en Beroepen in Craiova en vervolgens naar de School voor Schone Kunsten in Boekarest. Na een rondreis door Europa kwam hij in 1904 aan in Parijs,

waar hij zijn opleiding vervolgde. Tijdens een korte episode in het atelier van Rodin, besliste Brancusi om zijn eigen weg te zoeken, ervan overtuigd 'dat niets kan groeien in de schaduw van een grote boom'. Sculpturen van Rodin en Rosso krijgen in de tentoonstelling een plaats naast zowel academische werken als sleutelwerken van Brancusi. Deze dialogen tonen de invloed van de grote meesters en tegelijkertijd Brancusi's manier om zich ervan los te wrikken. In 1907, een scharnierpunt in zijn oeuvre, besloot hij immers om niet langer naar model te werken maar terug te keren naar de *taille directe*. Vanaf dat moment begint Brancusi sculpturen in reeksen te maken, die hij continu herziet en waarin hij meerdere thema's tegelijk verwerkt. Hij laat ze door de tijd heen evolueren: soms duurt het enkele tientallen jaren totdat hij een resultaat bereikt dat het overbodige zoveel mogelijk uitsluit. De tentoonstelling toont meerdere van deze reeksen, zodat het proces in de praktijk van de beeldhouwer duidelijk wordt. Een realistisch uitgebeeld kinderhoofd verandert in een ovaal werk dat flirt met de abstractie en de titel *Het begin van de wereld* meekreeg.

Het atelier krijgt binnen de tentoonstelling een belangrijke plaats om de artistieke invloed van Brancusi naar voren te brengen en om hem te plaatsen tussen zijn tijdsgenoten, »

< Constantin Brancusi,
Muse endormie, 1910

Constantin Brancusi,
Léda, 1926

Constantin Brancusi,
Prométhée, 1911

(© Centre Pompidou
 MNAM-CCI, Sabam
 België 2019)

met aandacht voor zijn banden met onder anderen Fernand Léger, Amedeo Modigliani, Marcel Duchamp, Man Ray, Erik Satie en Tristan Tzara. Brancusi hechtte enorm veel belang aan fotografie en zijn eigen negatieven zijn dan ook een kostbaar hulpmiddel bij het interpreteren van zijn beeldhouwwerken. Zijn fotografisch werk krijgt ook aandacht binnen de expositie.

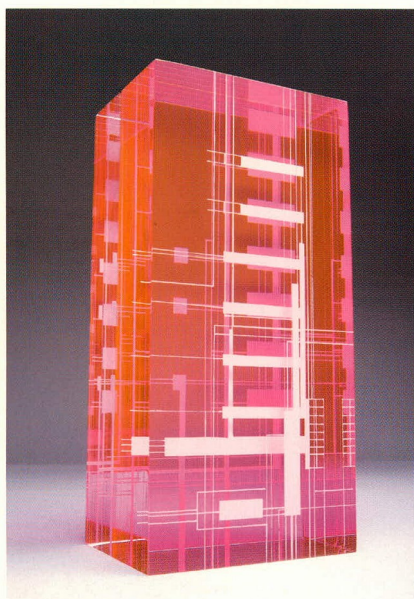
BRAFA

Een ander terugkerende cultureel event is BRAFA, één van de hoogmissen van de antiek- en kunstbeurzen in Europa. Op de kalender mooi tussen TEFAF in Maastricht en de Biënnale van Parijs. Deze 65e editie brengt niet minder dan 133 galeriehouders naar de hallen van Tour & Taxis. De beurs dankt haar internationale uitstraling aan de verhouding prijs kwaliteit. BRAFA is in alle aspecten een nog betaalbare beurs met kwaliteitsvolle stukken. Het niveau van een kunstbeurs hangt bovenal af van het niveau van de deelnemers. In dit opzicht belooft BRAFA 2020 opnieuw een van de grootste events te zijn, want de organisatoren maken een strenge en kwalitatieve selectie voor alle segmenten die aan bod komen. BRAFA krijgt meer dan ooit een internationaal karakter. Bij het begin in 1956 was de Brusselse beurs de allereerste bijeenkomst van Belgische kunsthandelaars. Gaandeweg is de beurs uitgegroeid tot een internationaal event.

Vandaag de dag verwelkomt de beurs 50 nationale en 83 buitenlandse kunsthandelaars. Deze laatste groep kent ook bepaalde tendensen. Frankrijk is weliswaar nog altijd het sterkste vertegenwoordigd, maar landen als Groot-Brittannië en Zwitserland zijn duidelijk aan een opmars bezig. BRAFA

De beurs dankt haar internationale uitstraling aan de verhouding prijs kwaliteit

biedt een twintigtal artistieke domeinen aan, van archeologie tot hedendaagse kunst. Bovendien ziet de beurs toe op een intern evenwicht tussen deze specialiteiten met het oog op een zo ruim mogelijke representatie. Eén van de blikvangers van deze editie wordt ongetwijfeld een stilleven van Frans Snijders (1579-1657) met kreeft, fruit, asperges en bloemen, te koop bij antiekhandelaar Klaas Muller.

Ooit was de beurs uitsluitend gericht op oude kunst, maar de afgelopen jaren hebben moderne en hedendaagse kunst eveneens een plaats veroverd, zij het nog altijd in mindere mate. Speciaal voor de 65e editie voorzien de organisatoren een uniek en origineel initiatief: voor het goede doel verkopen ze vijf originele stukken van de Muur van Berlijn. Het zijn geen kleine brokstukken maar flink uit de kluiten gewassen delen van 1,20m breed tot 3,80m hoog. De opbrengst gaat naar vijf goede doelen. <<

Peter Wouters is directeur van Openbaar Kunstbezit Vlaanderen. Hij studeerde communicatie en film en kunstgeschiedenis aan de Vrije Universiteit Brussel en de Université Libre de Bruxelles.

Frans Snijders (Antwerpen 1579-1657), *Stilleven met kreeft, fruit, asperges en bloemen, olie op paneel, 78,5x85cm*

Gyorgy Gaspar, *Smog, 2019 (Clara Scremini Gallery)*

Europalia Roemenië
Brancusi in Bozar, Brussel, tot 12 januari 2020, www.europalia.eu

BRAFA, Brussels Art Fair
26 januari t/m 2 februari 2020, Tour & Taxis, Brussel, www.brafa.art

BRAFA

BRAFA Art Fair staat bol van kunstschaten

Van 26 januari t/m 2 februari vindt in Brussel de 65e editie van de BRAFA plaats, met een zeer divers aanbod van antiek tot hedendaagse kunst. Een kleine selectie.

De kunst van het draaien

Deze 17e-eeuwse Duitse bokaal is te zien bij nieuwkomer Bruil & Brandsma (Amsterdam). De beker van dit uit ivoor gedraaide kunstobject wordt ondersteund door een Turkse man en bovenop is een globe te zien. Een hieraan verwant exemplaar is toegeschreven aan het atelier van de familie Zick en bevindt zich in de Koninklijke Kamer in Kopenhagen. Het draaien van ivoor was een exclusieve hobby voor de machtige elite in die tijd: zo leerden Peter Zick en zijn zoon Lorenz het ambacht aan respectievelijk Keizer Rudolph II van Praag en Keizer Ferdinand III van Wenen.

Rembrandts geliefde Saskia

In 2019 is het 350 jaar geleden dat Rembrandt van Rijn (1606-1669) stierf. In deze ets uit 1636 maakt hij een studie van de gezichten van een aantal vrouwen, waaronder het gezicht van zijn toen 25-jarige echtgenote Saskia. Het feit dat zij gedurende haar hele leven in zwakke gezondheid verkeerde weerhield Rembrandt er niet van haar gezichtsuitdrukkingen een jeugdig en vastberaden karakter te geven. Deze gesigneerde en gedateerde ets vol intieme portretjes wordt aangeboden door Douwes Fine Art (Amsterdam).

Architectonisch bureau

Morentz (Waalwijk) is specialist in 20e-eeuwse designmeubelen en biedt op BRAFA een houten bureau met glazen blad van rond 1960 aan van de ontwerper Mario Brunati. Dat deze Italiaan ook architect is, is goed te zien aan het ontwerp en de afwerking van dit modern vormgegeven bureau. Het meubel is aan alle kanten voorzien van een geometrisch zigzagatroom en daardoor vrijstaand in de ruimte te gebruiken. De messing handgrepen complementeren het geheel.

Ivoren bokaal, atelier van Zick, Nuremberg, 17e eeuw

Rembrandt van Rijn, ets met studie van Saskia en anderen, 1636, Nederlandse privécollectie

Mario Brunati, *Rationalistisch bureau*, circa 1960, Italiaans walnoot, glas en messing, 81x200x135cm

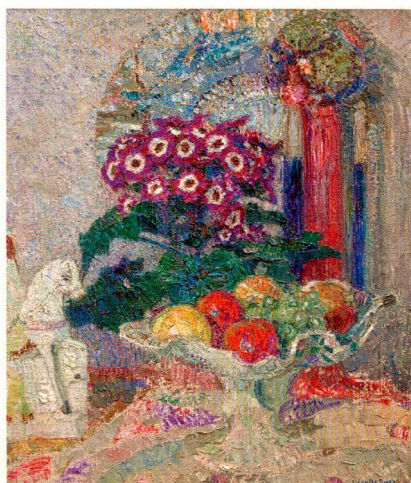

Italiaanse furore

De Nederlandse kunstenaar Isaac de Moucheron (1667-1744) verbleef voor zijn opleiding enige tijd in Italië waar hij het werk van Nicolas Poussin bestudeerde. In Amsterdam had hij succes met zijn tekeningen, etsen, schilderijen en beschilderde behangsels, maar hij was eveneens bekend als architect en ontwerper van tuinen. Deze vak-kennis kwam De Moucheron zonder meer goed van pas bij het schilderen van zijn landschappen. Deze 'capriccio' met architectonische motieven biedt een fraai gezicht op een Italiaanse paleistuin. Het werk wordt getoond door Floris van Wanroij (Dommelen).

Shaped Canvas

Neil Williams (1934 -1988) was een van de eerste Amerikaanse kunstenaars die begon te experimenteren met de esthetische mogelijkheden van het canvas. In de jaren zestig van de vorige eeuw maakte Williams faam met zijn abstracte Shaped Canvases en inspireerde een nieuwe generatie Amerikaanse kunstenaars. Rueb Modern and Contemporary Art (Amsterdam) debuteert op BRAFA met *Grey Flannel Dwarf* uit 1965, een mooi voorbeeld uit deze periode.

Isaac de Moucheron (1667-1744),
Capriccio van een Italiaanse paleistuín,
 olie op doek, 75x102cm

Neil Williams, *Grey flannel dwarf*,
 1965, acryl op doek, 203x163cm
 Léon de Smet, *Stilleven*, 1919,
 olie op doek, 68x56cm

Vlaamse kleurenpracht

Een uiterst verfijnd stilleven uit 1919 van Léon de Smet (1881-1966) wordt op BRAFA aangeboden door Studio 2000 Art Gallery (Blaricum). Zijn werk kan binnen de stijl van het neo-impresionisme en het pointillisme worden geplaatst. Met losse, kleurige toetsen geeft hij de werking van het licht op zijn onderwerp prachtig weer. Deze Vlaamse kunstenaar werkte in het kunstenaarsdorp Sint Martens-Latem maar belandde tijdens de Eerste Wereldoorlog in Londen, waar hij veel gevraagd werd als portretschilder. <<

TABLEAU & BRAFA ART TALK

BRAFA biedt kunstliefhebbers ART TALKS waarbij conservatoren en andere kunstexperts hun kennis over uiteenlopende onderwerpen delen tijdens een lezing van een uur. Tableau is ambassadeur van de BRAFA Art Talk van de Britse expert Guy Sainthill over het ambacht en de geschiedenis van schilderijlijsten. Sainthill werkt vanuit zijn atelier in Haarlem aan grote, vaak museale, projecten. Zo werkte hij aan de lijsten voor *De Stier* van Paulus Potter, *De Zeven Sacramenten* van Rogier van der Weyden en Rembrandt's *Claudius Civilis*.

Tableau mag tien lezers met introducé uitnodigen voor een bezoek aan BRAFA en deze lezing. Om kans te maken op twee kaarten: meld je voor 15 januari aan via info@tableaumagazine.nl

Datum & tijd: zaterdag 1 februari van 16.00 – 17.00 uur

Voertaal BRAFA Art Talk: Engels

Locatie: BRAFA Lounge (stand 46a)

Nadere informatie: www.brafa.art/nl/art-talks